

dos capítols complementaris aporten al lector informació addicional sobre l'entorn i la toponímia del jaciment.

Al llarg dels capítols adquireix especial rellevància l'aparell gràfic del llibre. Hi ha dos tipus d'il·lustracions: les del material arqueològic, mitjançant les quals el lector expert pot fer-se una idea de quin tipus de material s'hi ha documentat i quina és la possible datació dels diferents nivells, i les il·lustracions i dibuixos del jaciment, de gran qualitat, que acompanyen el text i ajuden a entendre correctament les interpretacions dels autors.

Val a dir que la monografia del *castellum* de Sant Julià de Ramis s'adreça, principalment, als qui treballen en el món de l'arqueologia. Dins les seves pàgines, hom hi trobarà informació rellevant sobre els materials que aporten la datació dels estrats arqueològics o sobre les relacions de les estructures del sector i la seva interpretació. Tanmateix, si el que agafa el llibre només és un aficionat de la història i de l'arqueologia, potser es trobarà, en alguns apartats, davant el mur del tecnicisme i de la manca d'intel·ligibilitat del text científic.

L'edició de la segona monografia del jaciment de Sant Julià de Ramis és, doncs, el resultat visible de la feina ben feta i la seva exposició a la comunitat científica.

Marta Pi Vázquez

De l'alcaldia a l'exili

RIBERA, Carles.

Notícia d'un republicà.

Biografia i textos de Joaquim Aleixandri.

Centre d'Estudis Selvatans.

Ajuntament de Caldes de Malavella.

Caldes de Malavella, 2006.

267 pàgines.

El periodista i historiador Carles Ribera ha elaborat un llibre d'investigació històrica molt acurat, exhaustiu i molt ben documentat, però no exempt de complicació, centrat en la biografia de Joaquim Aleixandri (Barcelona 1906 – Grandchamp, França 2002), destacat polític republicà que va desenvolupar la major part de la seva vida política a Caldes de Malavella durant la Segona República i la Guerra Civil. Hi fou alcalde entre els anys 1937 i 1938, i posteriorment s'exilià durant més de seixanta anys en una petita població de la Borgonya.

L'elaboració d'aquesta recerca biogràfica s'inicià l'agost de 2004, quan la germana d'Aleixandri va assabentar-se de l'existència al poble de Grandchamp de les seves pertinences personals: algunes llibretes, notes disperses i cartes. La troballa d'aquest tresor documental a la seva petita estança de la Rue Enfer, el carrer de l'Infern, va revelar de seguida el seu interès històric i la necessitat de recuperar la seva figura política de l'oblit. L'autor ha consultat un gran nombre d'arxius, documen-

tació i articles, com també la seva obra periodística al setmanari republicà *Acció Ciutadana* durant els anys 1933-34. A més a més Carles Ribera, amb encert, ha recollit i contrastat fonts orals dels convulsos anys de la Guerra Civil. Realment un treball d'investigació molt acurat, exhaustiu i contrastat, en el qual s'han emprat totes les diferents fonts històriques possibles.

El llibre s'estructura en deu capítols, majoritàriament ordenats de forma cronològica sobre els fets polítics i personals que envolten la vida d'Aleixandri, a partir dels seus orígens familiars tarragonins fins als darrers dies de la seva vida a l'exili francès. En el tercer capítol, corresponent al moment de la seva destinació com a ferroviari a l'estació de Caldes de Malavella, l'obra se centra en els anys d'articulista al setmanari republicà *Acció Ciutadana*, coincidint amb el govern del Bienni Negre de dretes. En els següents capítols ja es

posa de manifest la militància política d'Aleixandri, identificat amb els ideals republicans i catalanistes, sobretot quan es mostrà a favor de la proclamació de la República Catalana el 6 d'octubre de 1934. La seva militància li costà aviat el captiveri, i pocs dies després fou víctima d'un desterrament laboral forçat en una llunyana estació aragonesa. No va ser fins després de les eleccions del febrer de 1936 que pogué retornar a Caldes, on inicià la seva etapa política més destacada.

A continuació descobrim els fets més sagnants de l'esclat de la Guerra Civil a Caldes de Malavella. El juliol de 1936 l'aixecament militar va portar a la formació del Comitè Antifeixista, sobretot dominat pels elements anarcosindicalistes de la CNT-FAI. L'autor ha investigat un episodi encara avui convuls, en què foren habituals a partir de l'estiu d'aquell any els escorcolls a les masies, la repressió i la violència anticlerical. En aquest punt es posa de manifest que Aleixandri es trobava entre l'espasa i la paret. Tot i formar-ne part, Aleixandri, conciliador, es mostrà partidari d'aturar el vessament de sang. El setè capítol està centrat en el seu mandat d'alcalde a partir del febrer de 1937, escollit com a representant del Centre Cultural d'Esquerra Catalana (ERC). Durà en el càrrec poc més de 16 mesos, amb contínues dificultats i enfrontaments,

com l'escassetat d'aliments bàsics i sobretot l'arribada desbordant de milers de refugiats. També s'hi descriu la visita del president Lluís Companys el 10 de març de 1938 a l'Hospital Militar, ubicat al balneari Vichy. El seu mandat acabà l'abril de 1938, en què fou cridat a files per lluitar al front.

En els darrers capítols, el llibre relata els diferents episodis de l'exili. El febrer de 1939, conjuntament amb molts catalans, travessà la frontera dels Pirineus. Reclòs al camp de Sant Cebrià, i després al d'Agde, va ser separat de la seva muller. L'any 1942 es traslladà a Borgonya, en plena ocupació nazi. Treballà com a boscatier, amb l'esperança de retornar a Catalunya quan entreveïé la victòria dels aliats. Però el seu somni va caure aviat: el franquisme resistia, tot i l'aïllament internacional. A partir de l'arribada de la democràcia i l'Estatut es tornà a interessar pel nou marc polític. La tardor de 1979 visità Catalunya després de 40 anys, però ja no hi tornà mai més.

En definitiva, la figura de Joaquim Alexandri és el viu exemple de tants exiliats catalans que deixaren la terra que estimaven, identificats amb els valors republicans i nacionalistes, que feien impossible el seu retorn. La seva biografia és la d'un personatge que defensà els seus ideals polítics, tot i els infortunis que marcaren la seva vida. Les seves paraules no

deixen lloc a dubte del seu compromís polític: «La meua idea fonamental, d'ara i des de sempre, i no canviaré mai, és Catalunya. No la Catalunya sotmesa, sinó una Catalunya lliure d'escollir els seus destins i amb plena sobirania dels seus drets, que com a Nació ha tingut sempre i que per la força brutal ens varen arrabassar».

Guerau Palmada

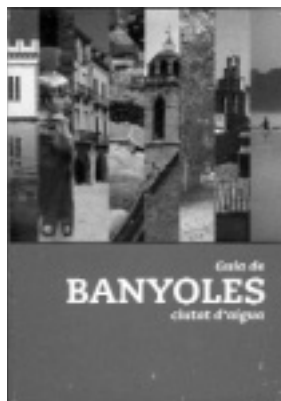

Una guia que engoja

CROS BAHÍ, Susanna;
MASGRAU JUANOLA, Mariona.
Guia de Banyoles, ciutat d'aigua.
Ajuntament de Banyoles.
Banyoles, 2006.

No sempre les poblacions tenen una guia àgil que repassi totes, o pràcticament totes, les diverses cares que ens poden mostrar les ciutats; aquesta, però, sí que és la principal característica de la *Guia de Banyoles, ciutat d'aigua*. Les seves autores, amb un llenguatge planer, aconseguen des de la primera pàgina engrescar el lector en el coneixement de la capital del Pla de l'Estany i els pobles propers.

L'obra —estructurada en tres parts, titulades «Aigua», «Pedra» i «Atractius»— proposa un seguit de rutes que permeten aprofundir en diversos aspectes banyolins, i unes fitxes, hàbilment

repartides al llarg de 224 pàgines, n'amplien la informació. S'inicia amb l'estany, és a dir, l'aigua, l'element més característic de la població, i es ens convida a fer-hi un passeig mentre explica la seva formació geològica i la visió que se n'ha tingut al llarg dels segles. El llac passà de ser considerat, unes centúries enrere, una zona lúgubre i insalubre —fet que propicià llegendes tan populars com la del Drac de Banyoles— a acollir els actuals espais lúdics popularitzats a nivell internacional amb motiu de les proves de rem del Jocs Olímpics de 1992, passant per la visió romàntica que en tingueren diversos artistes de la primera meitat del segle passat, i que plasmaren en les seves pinures.

Qui tingui interès per la vegetació hi trobarà un extens inventari de les plantes i arbusts de la zona, així com de la fauna. Entorn de l'estany hi ha diversos centres d'interès, com és el cas de la font de la Puda, nom que prové de l'olor d'àcid

sulfúric de les seves aigües; o els estanyols, alguns de molt coneguts, com el de la Cendra, per les seves hipotètiques propietats d'anunciar els fenòmens sísmics que es produeixen en qualsevol part del món; o les Estunes, un paratge arcàdic de boscos de roures i alzines on viuen les goges, les fades més boniques i delicades, de les quals es deia que qui les mirava quedava *engojat*, és a dir, corprès per sempre. A la vora de l'estany hi ha la masia de can Morgat; la llegenda explica que el seu estadant va tenir el privilegi de veure la formació de l'estany, ja que les aigües engolien davant seu les terres que cultivava. Seguint amb la seva voluntat d'estudi, les autores repassen les pesqueres que envolten l'estany, i en fan un extens inventari, des de la seva ubicació fins a les característiques arquitectòniques; i parlen així mateix del parc neolític de la Draga, d'un gran interès pedagògic.

Per passar de l'estany a la ciutat se suggereix seguir el rec Major, un dels sis que surten de l'estany. Sobre un plànol de Banyoles veiem la trama de rierols i canals que havien servit per regar hortes i moure molins des d'època medieval, una xarxa de recs que té una longitud de trenta-tres quilòmetres, quantitat no gens menyspreable. Amb el propòsit de donar àmplia informació, el llibre ofereix un inventari dels productes més populars